

İKİNCİ BÖLÜM KARAR

ÖZÜN KANBAY BAŞVURUSU

Başvuru Numarası	: 2014/5584
Karar Tarihi	: 9/1/2018
Başkan	: Engin YILDIRIM
Üyeler	: Serdar ÖZGÜLDÜR Osman Alifeyyaz PAKSÜT Recep KÖMÜRCÜ Recai AKYEL
Raportör Yrd.	: Derya ATAKUL
Başvurucu	: Özün KANBAY
Vekili	: Av. Meral TURGUT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, sosyal medyada paylaşılan görüş nedeniyle cezalandırılmanın ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/4/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, 2013 yılının Mart ve Nisan aylarında Hayvan Hakları Derneğinin (HAKDEM/Dernek) banka hesabına bağış amaçlı para gönderdiğini iddia etmektedir. Başvurucu, Dernek yetkilisi olan F.E.den (başvuru konusu olayda müşteki) bağışların nasıl kullanıldığı konusunda bilgi alamadığını ileri sürmüştür. Başvurucu, müştekinin tutumundan duyduğu rahatsızlığı derece mahkemesi önündeki yargılama esnasında da ifade etmiştir.

9. 7/4/2013 tarihinde sosyal paylaşım sitesi Facebook'ta yer alan ve üçüncü bir şahsa ait bir hesapta "*Pet Skandal*" başlıklı bir mesaj yayımlanmıştır. Mesaj şöyledir:

"Manisa Hakdem Derneği Beyaz Trende toplanan paraları resmen gasp etmiş bulunuyor... Paranın yatırıldığı hesap olmanın dışında hiçbir insiyatifi bulunmayan bu derneği ve sözde hayvansever üyelerini lanet ve nefretle kınıyoruz... Amerikaya uşaklık eden şerefsizlerin üzerine olsun..."

10. Başvurucu, bu mesajın altına "[R.E.] *denen haddini bilmez kadına sesleniyorum...*" şeklindeki kendi yorumunu eklemiştir.

11. Söz konusu ifade nedeniyle başvuru hakkında hakaret suçundan kamu davası açılmıştır.

12. Manisa 3. Sulh Ceza Mahkemesi 4/3/2014 tarihinde başvuru hakkındaki hakaret suçundan 1.800 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına kesin olarak karar vermiştir. Mahkeme kararının gerekçesinde "[R.E.] *denen haddini bilmez kadına sesleniyorum...*" şeklindeki mesajın hakaret teşkil ettiği belirtilmiştir.

13. Karar, başvurucuya 31/3/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 24/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

14. Somut başvuruya ilgili ulusal hukuk kurallarının yer aldığı karar için *Bekir Coşkun* ([GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, § 18) kararına, uluslararası hukuk kurallarının yer aldığı karar için *Kemal Kılıçdaroğlu* (B. No: 2014/1577, 25/10/2017, §§ 29-37) kararına bakılabilir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 9/1/2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, Manisa HAKDEM ile adı geçen Derneğin yetkilisi R.E. hakkında sosyal medyada yazılan bir mesajın altına kendi yorumunu eklediğini ifade etmiştir. Başvurucu, yaptığı bağışların nereye harcandığını bildirmeyen Dernek yetkilisi hakkında "*Haddini bilmez kadın.*" ifadesini kullandığını kabul etmiştir. Başvurucuya göre bu ifade nedeniyle hakaret suçundan adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmesi ifade özgürlüğünün ihlali anlamına gelmektedir.

B. Değerlendirme

17. İddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak Anayasa'nın "*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar..."

Bu hürriyetlerin kullanılması, ... başkalarının şöhret veya haklarının, ... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir.

...

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

19. Başvurucu, sosyal medyada paylaştığı görüş nedeniyle adli para cezası ile cezalandırılmış; söz konusu Mahkeme kararı ile başvurusunun ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale yapılmıştır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

20. Anayasa Mahkemesi, bir müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen ölçütlere uygun olup olmadığını inceler.

i. Kanunilik

21. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesine dayanılarak yapılan müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan "kanunla sınırlama" ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

22. Müdahalenin "başkalarının şöhret veya haklarının" korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklere Uygunluk ve Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

23. Anayasa Mahkemesi, daha önce pek çok kez Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ifade özgürlüğünün demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olduğunu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini oluşturduğunu ifade etmiştir (*Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 69; *Ergün Poyraz (2)* [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, §§ 33, 34; *Bekir Coşkun*, §§ 34-36; *Kemal Kılıçdaroğlu*, §§ 50-52).

24. Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasına göre ifade özgürlüğü, başkalarının şöhret ve haklarının korunması amacıyla sınırlanabilir. Bununla birlikte sınırlamanın ifade özgürlüğünün ihlaline yol açmaması için "demokratik toplum düzeninin gereklere uygun" ve "ölçülü" olması gerekir (*Bekir Coşkun*, §§ 51, 53, 54; *Mehmet Ali Aydın*, §§ 68, 70-72; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 51, 54, 55; *Kemal Kılıçdaroğlu*, §§ 50, 51).

25. Diğer taraftan devlet, bireyin şeref ve itibarına keyfi olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür (*Nilgün Halloran*, B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 41; *Adnan Oktar (3)*, B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 33; *Bekir Coşkun*, § 45; *Kemal Kılıçdaroğlu*, § 54).

26. Anayasa Mahkemesi benzer başvurularda, başvurusunun cezalandırılmasına ilişkin derece mahkemelerinin kararlarında başvurusunun ifade özgürlüğü ile başkalarının şöhret veya haklarının korunması arasında adil bir dengenin gözetilip gözetilmediğini değerlendirmektedir (*Nilgün Halloran*, §§ 27, 41, 52; *Ergün Poyraz (2)*, § 56; *İlhan Cihaner (2)*, § 39; *Kemal Kılıçdaroğlu*, §§ 56-58). Bu, soyut bir değerlendirme değildir. Anayasa Mahkemesi ilke olarak;

i. Başvurucu tarafından yapılan düşünce açıklamalarının tamamının söylendiği bağlamdan kopartılmaksızın olayın bütünselliği içinde değerlendirilip değerlendirilmediğini,

ii. Müdahaleyi haklı göstermek için ulusal makamlar tarafından ortaya konan gerekçelerin "ilgili ve yeterli" görünüp görünmediğini,

iii. Başvuru konusu olan müdahalenin "gözetilen meşru amaçla orantılı" olup olmadığını inceler.

Bu incelemeyi yaparken Anayasa Mahkemesi somut olaya uyduğu ölçüde;

a. Başvurucunun kullandığı ifadelerin türünün,

b. Kamusal tartışmalara katkı sunma kapasitesinin,

c. İfadelere yönelik kısıtlamaların niteliğinin ve kapsamının,

d. İfadelerin kimin tarafından dile getirildiğinin, kime yöneldiğinin,

e. Kamuoyu ile diğer kişilerin kullanılan ifadeler karşısında sahip oldukları hakların ağırlığının gerektiği gibi değerlendirilip değerlendirilmediğine bakar.

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

27. Başvurucu hakkında düzenlenen iddianame ve ilk derece mahkemesinin gerekçeli kararı incelendiğinde başvurucunun müştekiye yönelttiği ifadenin "[R.E.] *denen haddini bilmez kadına sesleniyorum...*" cümlesinden ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Müşteki bu ifade nedeniyle Savcılığa suç duyurusunda bulunmuş ve başvurucu hakkında hakaret suçundan kamu davası açılmıştır. İlk derece mahkemesi, söz konusu ifadenin hakaret niteliğinde olduğunu kabul etmiş ve başvurucunun adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme, mesajın hakaret oluşturduğunu kabul etmiş ancak daha ileri bir değerlendirmede bulunmamıştır (bkz. §§ 8-12).

28. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru incelemesinde bireylerin anayasal hakları ihlal edilmediği sürece derece derece mahkemelerinin dava konusu olguları değerlendirmesine ve hukuku yorumlamasına müdahalede bulunmaz. Buna karşın somut olayda ilk derece mahkemesi, başvurucunun ifade özgürlüğü ile müştekinin şeref ve itibarına saygı hakları arasında bir denge kurma işlemi yapmamıştır. Mahkeme, bahse konu ifadenin hakaret niteliğinde olduğunu belirtmekle yetinmiş; ifadenin ne kelime anlamı üzerinde durmuş ne de kullanıldığı bağlamı incelemiştir.

29. Başvurucu; yargılama esnasında Derneğe yapılan bağışlara yönelik Dernek yetkilisi olan müştekinin tasarruflarını eleştirdiğini, söz konusu ifadeyi de bu bağlamda kullandığını iddia etmiştir. Mahkeme, başvurucunun bu iddiasını da değerlendirmemiştir.

30. Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre "*had*" kelimesi "*sınır, uç*", "*haddini bilmek*" deyimini kendi "*değer ve yeteneğinin farkında olmak ve konumuna, durumuna uygun davranmak*" anlamlarını ihtiva etmektedir. Buradan yola çıkarak başvuru konusu olay bağlamında "*haddini bilmez*" sözünün konumuna, durumuna uygun davranmayan, sınırını aşan kişi anlamında kullanıldığı söylenebilir. Gerek kelime anlamı gerek kullanıldığı bağlam dikkate alındığında bahsi geçen cümlenin müştekinin söz ve davranışlarında sınırını aştığını ifade etmek ve onu ağır bir şekilde eleştirmek amacıyla kullanıldığı sonucuna varılmıştır.

31. Sonuç olarak ilk derece mahkemesi başvurusunun ifade özgürlüğü karşısında müştekinin şeref ve itibarının korunmasındaki üstün yararı gösterebilmiş değildir. Mahkemece ortaya konan gerekçenin “ilgili ve yeterli” kabul edilmesi mümkün değildir. Ayrıca yukarıdaki hususlar dikkate alındığında başvurusunun kullandığı ifade nedeniyle adli para cezası ile cezalandırılmasının demokratik toplumda gerekli olduğu da değerlendirilmemiştir.

32. Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

33. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

34. Başvurucu, yargılamanın yenilenmesi ile 5.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

35. Başvurusunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

36. Başvurusunun ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Manisa 3. Sulh Ceza Mahkemesine (E.2013/708, K.2014/150) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

37. İfade özgürlüğünün ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

38. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.980 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.186,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,**

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün **İHLAL EDİLDİĞİNE,**

C. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Manisa 3. Sulh Ceza Mahkemesine (E.2013/708, K.2014/150) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 4.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.980 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.186,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/1/2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÛT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Recai AKYEL